

CIÈNCIA I EXILI

LA DIÀSPORA DELS CIENTÍFICS REPUBLICANS

Monogràfic coordinat per Joan Lloret Pastor

Tot exili representa una ruptura, un trencament de molts lligams, de tipus familiar, cultural, professional, emocional. La persona que s'exilia perd uns referents, unes relacions, un treball, un projecte en marxa, però al mateix temps en el lloc on arriba guanya també amics, companys, experiències i s'originen en la gran majoria dels casos nous objectius. Aquesta ambivalència representa passar d'un procés d'angoixa, d'intranquil·litat, a un d'esperança i d'expectatives que en major o menor mesura anima els exiliats a pensar que en algun moment determinat milloraran la situació present i fins i tot que tornaran al seu país. L'eixida forçada de tots ells té com a conseqüència una pèrdua personal, i si a més han tingut unes responsabilitats professionals, científiques o acadèmiques, la repercussió sobre l'empobriment del país que abandonen és força important.

En les dècades centrals del segle xx, com a conseqüència de diversos conflictes bèl·lics, com la Guerra Civil espanyola o la II Guerra Mundial, i afavorida posteriorment per la creació de dos blocs políticament i ideològicament enfrontats, es va produir una fugida molt nombrosa de científics i intel·lectuals des dels seus països d'origen. En el cas concret dels científics espanyols, ara que fa set dècades que van haver d'anar-se'n, estigueren forçats a marxar principalment a terres franceses, angleses i sobretot al continent americà. Països que acollirien amb més o menys entusiasme l'arribada dels espanyols; especialment destacable va ser el protagonisme de Mèxic, gràcies a l'actuació decidida del seu president, Lázaro Cárdenas.

En complir-se ara els setanta anys des que van exir d'Espanya, aquest monogràfic analitza la reubicació forçada del personal científic tant a França i al Regne Unit com als països sud-americans, com Veneçuela o Mèxic, entre altres. A més es destaca la importància de la revista *Ciència* com a vehicle de transmissió dels sabers i investigacions dels exiliats republicans en els diversos centres i institucions d'acollida. Per últim mostrem l'experiència del doctor basc José Mª Bengoa Lecanda, com a exponent del recorregut d'anada i tornada d'un científic republicà exiliat.

Joan Lloret Pastor. Pediatre i professor d'Història de la Ciència i la Documentació. Universitat de València.

L'artista plàstic Antoni Miró (Alcoi, 1944) ha realitzat la portada i els separadors interiors d'aquest monogràfic dedicat a l'exili. Amb el seu habitual realisme i compromís, l'artista alcoià ha volgut representar la tragèdia que va significar l'exili amb els vaixells que transportaren els republicans cap als seus països d'acollida com a fil conductor. Artista de projecció internacional, en 2008 va rebre la Medalla al Mèrit a Cuba, a més del Premi Octubre a València per la seua trajectòria. Recentment, Antoni Miró ha dissenyat el monolit que amb motiu del setanta aniversari de la fi de la Guerra Civil s'ha inaugurat al cementeri de Paterna en record dels afusellats pel franquisme.

A l'esquerra, Antoni Miró. *El Massilia*, 2009. Sèrie «L'exili 1939». Tècnica mixta, 39 x 53,5 cm.

CIÈNCIA I EXILI

MONOGRÀFIC